

Zespół pałacowo-ogrodowy

Położony na południu Warszawy zespół pałacowo-parkowy w Wilanowie stanowi zamknięcie ciągu monarchicznych siedzib, wznoszonych na krawędzi skarpy wiślańskiej. Letnia rezydencja króla Jana III podporządkowana jest osi głównej, wyznaczającej charakterystyczny barokowy układ z pałacem leżącym między reprezentacyjnym dziedzińcem a regularnym ogrodem. 45-hektarowy zespół posiada zróżnicowane stylowo budowle oraz ogrody i parki

Przedpole

Obszar przed pałacowym dziedzińcem składa się z czterech kwater obwiedzionych ceglano-ceramicznym murkiem i obsadzonych rzędami drzew. Centralna szeroka aleja to początek biegnącej na zachód osi głównej, która w czasach króla Jana III przechodziła w 400-metrowy kanał wodny, rozmywający się w widoku na okoliczne pola i skarpe warszawską. Pod koniec XVIII wieku kwatery przecięto trójpromienistym- układem alej,

które uzupełniono o kilka istniejących do dziś budowli: symboliczny grobowiec – Mauzoleum Potockich oraz użytkowy Domek Dozorcy, Domek Lanciego i Szenicówka. Dziedziniec pałacowy poprzedza fosa z ceglany murem oporowym oraz barokowa brama z kamiennymi figurami Marsa i Wenus symbolizującymi wojnę i zwycięstwo.

Dziedziniec

Królewski dziedziniec podzielony był pierwotnie na dwie części: wjazdową o charakterze użytkowym oraz paradną, przylegającą bezpośrednio do pałacu. Rozdzielało je kamienne ogrodzenie z herbami rodu Sobieskich rozpięte pomiędzy skrzydłami pałacu. W XIX wieku przestrzeń tę scalono i ozdobiono rozległym owalnym trawnikiem (gazonem) otoczonym drogą dojazdową. Wyjątkowymi ozdobami dziedzińca są

wiekowe magnolie oraz pomnikowa lipa drobnolistna. Główne wejście do ogrodów wiedzie przez kamienną pergolę z bramą witającą gości łacińskim cytatem z Horacego: „Ducite sollicitae quam iucunda oblivia vitae”. Tekst zachęca do zapomnienia o codziennych troskach życia i zażycia odpoczynku w ogrodzie.

Ogród Północny

Obecne geometryczne założenie powstało w miejscu ogrodu fruktyfikującego, w którym król Jan III uprawiał drzewa owocowe, warzywa oraz zioła. W XVIII wieku zastąpiono go ogrodem o charakterze ozdobnym. Do tej właśnie kompozycji nawiązuje współczesne założenie łączące elementy z XVIII i XIX wieku: regularny układ kwater obwiedzionych niskimi żywopłotami z bukszpanu i wypełnionymi ozdobnymi

trawnikami, strzyżonymi w stożki cisami, klombami kwiatowymi oraz dekoracyjnymi ornamentami. Centralnym elementem ogrodu jest fontanna zwieńczona figurą mitycznego młodego trytona z rogami. Od północy ogród ograniczony jest szpalerem z grabu, od wschodu zaś metalową pergolą obsadzoną lipami i bluszczem pospolitym. W zachodniej części ogrodu znajduje się Gaj Akademos, zaprojektowany w połowie XIX wieku jako miejsce zaciszne, służące do odpoczynku i rozmyślań. Za posągami Jana Kochanowskiego i Franciszka Karpińskiego, znajduje się owalny placik otoczony półkolistą kamienną ławą, nawiązującą do „ławek szeptów”.

Ogród barokowy

Najstarsza część założenia w stylu barokowym podzielona jest na dwie części, taras górny i dolny, których kompozycja podporządkowana jest głównej osi biegnącej w kierunku wschodnim do Jeziora Wilanowskiego. Obecny kształt tarasu górnego nawiązuje do XVII-wiecznego układu, którego projektantem był królewski architekt Augustyn Locci. Ogród na planie wydłużonego prostokąta posiada szesnaście kwater obwiedzonych żywopłotami z bukszpanu i ozdobionych bordiurami kwiatowymi, strzyżonymi

w ostrosłupy grabami oraz ornamentami z bukszpanu, kolorowego kruszywa i tłuczonej cegły. Wśród uprawianych tu roślin znaleźć można gatunki typowe dla epoki baroku: peonie, sasanki, narcyzy, tulipany, dzwonki, astry, lilie i ostróżki. Dopelnieniem barokowej kompozycji są drzewka pomarańczowe oraz rośliny egzotyczne w dębowych donicach malowanych w biało-zielone pasy, wystawiane w okresie letnim. W pierwotnym ogrodzie z XVII wieku znajdowały się również fontanny. Oryginalną oprawę rzeźbiarską stanowią figury autorstwa Johanna Christostomusa Redlera, zdobiące balustradę ogrodowych schodów. Za nimi rozciąga się taras dolny z ogrodem nawiązującym do form barokowych. Poprzecinane regularnie alejkami otwierają widoki na Jezioro Wilanowskie oraz tworzą zaciszne gabinety ogrodowe. Wzdłuż Jeziora Wilanowskiego biegnie szeroka promenada spacerowa, z której roztacza się malowniczy widok na przeciwny brzeg.

Ogród Różany

Ogród Różany powstał w miejscu ogrodów fruktyfikujących z czasów króla Jana III. Obecna forma założenia nawiązuje do pierwotnego projektu Bolesława Podczaszyńskiego z poł. XIX wieku. Kameralne wnętrze ogrodu ograniczone jest od północy skrzydłem pałacu, od wschodu żelazną pergolą, od południa zaś niskim murkiem z półkolistym występem i wazonami na kwiaty. Zwornikiem geometrycznej kompozycji Ogrodu Różanego jest fontanna zwieńczona postacią chłopca z łabędziem. Otaczają ją kwatery

obwiedzione niskimi żywopłotami z bukszpanu i obsadzone historycznymi odmianami róż angielskich i francuskich, w ciepłych pastelowych odcieniach. Dekorację rzeźbiarską ogrodu stanowi ceramiczna figura Wiktorii oraz cztery rzeźby alegoryczne: Zgody, Pszczelarstwa, Rolnictwa i Rybołówstwa, wieńczące słupy bramy do Parku Południowego.

Park krajobrazowy południowy

Pod koniec XVIII w., w południowej części parku wilanowskiego, w miejscu dawnego folwarku króla Jana III, powstał malowniczy ogród angielsko-chiński według projektu Szymona Bogumiła Zuga. Wybitny projektant ogrodów wykorzystał urozmaicone ukształtowanie terenu, łagodnie opadającego do stawu i Potoku Służewieckiego, komponując założenie we wczesnym stylu krajobrazowym. Swobodnie prowadzone ścieżki oraz soliterowe lub grupowe nasadzenia drzew i

krzewów miały dawać wrażenie idealnego naśladowania natury.

Park krajobrazowy północny

Z inicjatywy Stanisława Kostki Potockiego rozwinięto zasięg wilanowskiego założenia parkowego w kierunku północnym, łącząc go z przekształconym Laskiem na Kępie, znanym od tamtego czasu jako Morysin. W ten sposób powstał rozległy wodny park krajobrazowy wokół Jeziora Wilanowskiego, inspirowany podobnymi założeniami z Anglii. Park Północny wyróżnia urozmaicone ukształtowanie terenu, bogaty układ wodny oraz duża różnorodność szaty roślinnej.

Swobodnie prowadzone ścieżki i powiązania widokowe łączą harmonijnie wkomponowane w zieleń budowle ogrodowe, nadając całości romantycznej aury. Obiekty te wzniesione w różnych stylach miały przenosić gości do odległych czasów lub miejsc jak na przykład przypominająca średniowieczny zamek Pompownia, Altana chińska oraz naśladujące starożytną architekturę Most rzymski i Pomnik Bitwy Raszyńskiej na sztucznie usypanej Wyspie Północnej.

Ogród przy Oranżerii

Przylegający bezpośrednio do Oranżerii ogród jest najmłodszą częścią wilanowskiego założenia. W czasach króla Jana III znajdował się tu drewniany kościół parafialny oraz cmentarz. Dziś po licznych zmianach przybrał postać wgłębnika z centralnie usytuowaną fontanną. Sąsiadujące z nią kwatery ogrodowe obsadzono czerwonymi różami i funkiami. Przestrzeń wokół ozdobiono roślinami egzotycznymi w donicach, przenoszonymi tu każdego lata. Wśród znajdujących się tu okazów wyróżniają się okazałe daktylowce kanaryjskie, palmy kencje, bananowce oraz figowce. Całość uzupełniają kolorowe, pachnące rabaty kwiatowo-ziółowe oraz donice z kwiatami.

Rezerwat przyrody Morysin

Nazwa tego miejsca pochodzi od imienia wnuka Stanisława Kostki Potockiego – Maurycego, zwanego Morysiem. Początkowo odnosiła się do części ukształtowanego na początku XIX wieku wodnego parku krajobrazowego, znajdującej się na drugim brzegu Jeziora Wilanowskiego. Pośród gęstwy drzew można dostrzec ślady dawnej historii – ruiny rotundy pałacyku z 1811 roku projektu Stanisława Kostki Potockiego i Christiana P. Aignera, pozostałości domku dozorczy autorstwa Franciszka Marii Lanciego oraz dobrze

zachowaną drewnianą Gajówkę projektu tego samego architekta. Pozostałe cenne elementy rzeźbiarskie zabezpieczono przed zniszczeniem, przenosząc je do Pawilonu Rzeźby w pobliżu pałacu.

Królewski Ogród Światła przy pałacu w Wilanowie to wystawa plenerowa, w ramach której tysiące kolorowych diod ułożono w finezyjne kształty. Świetlna instalacja jest doskonałą propozycją na zimne i szare wieczory. Po zmroku do pałacu prowadzi 75-metrowy świetlisty tunel, w którym rozbrzmiewa muzyka klasyczna. Droga do właściwej wystawy wiedzie przez Galerię Obrazów. Na dziedzińcu można posmakować królewskiego życia i zrobić pamiątkowe zdjęcia w świetlistych kompozycjach o miłości, wojnie, dyplomacji i koronacji. Przy rozświetlonej pergoli do ogrodu można pozować w strojach z XVII wieku, aby następnie wkroczyć do Zimowego Ogrodu Króla. Dalej spacer aleją obsadzoną świetlistymi pnączami. W Ogrodzie Południowym przy Oranżerii warto zgubić się w Labiryncie pełnym mitologicznych stworów i zagadek. Na tarasie górnym rozbłyśnie Obserwatorium, które pozwoli sięgnąć gwiazd. A na tarasie dolnym możemy wziąć udział w igrzyskach królewskim balu. Idealnym dopełnieniem Królewskiego Ogrodu Światła jest zaprojektowany w prawdziwie królewskim stylu Ogród Różany. W niektóre wieczory można oglądać

spektakularne mappingsi na fasadzie pałacu.